

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

© 2015 ВЛАДІМІРОВА Н. П.

УДК 657.2

Владімірова Н. П. Концептуальні основи діагностики фінансової безпеки суб'єктів господарювання

Метою статті є обґрунтування концептуальних основ діагностики фінансової безпеки суб'єктів господарювання. Запропоновано концептуальні положення діагностики рівня фінансової безпеки суб'єктів господарювання та узагальнено основні проблемні питання оцінки рівня їх фінансової безпеки. Виділено основні критерії та індикатори, за якими може проводитися оцінка рівня фінансової безпеки суб'єктів господарювання. Також зазначено, що для того, щоб процес розвитку суб'єкта господарювання співвідносився із забезпеченням достатнього рівня фінансової безпеки, у системі управління суб'єктом господарювання повинна бути вироблена чітка позиція стосовно характеру залучення та використання позикового капіталу. У цьому сенсі визначено важливість позикової та інвестиційної складових в оцінці рівня фінансової безпеки суб'єктів господарювання. Також наголошено на необхідності проведення на рівні держави постійного моніторингу інвестиційної безпеки суб'єктів господарювання.

Ключові слова: фінансова безпека, ризики, загрози, фактори впливу, індикатори, оцінка, рівень фінансової безпеки, суб'єкт господарювання.

Рис.: 1. **Бібл.:** 8.

Владімірова Наталія Петрівна – аспірантка, кафедра контролю і аудиту, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (пр. Леніна, 9а, Харків, 61166, Україна)

УДК 657.2

UDC 657.2

Владімірова Н. П. Концептуальные основы диагностики финансовой безопасности субъектов хозяйствования

Vladimirova N. P. A Conceptual Framework for Diagnosing the Financial Security of Economic Entities

Целью статьи является обоснование концептуальных основ диагностики финансовой безопасности субъектов хозяйствования. Предложены концептуальные положения диагностики уровня финансовой безопасности субъектов хозяйствования и обобщены основные проблемные вопросы оценки уровня их финансовой безопасности. Выделены основные критерии и индикаторы, по которым может проводиться оценка уровня финансовой безопасности субъектов хозяйствования. Также отмечено, что для того, чтобы процесс развития предприятия соотносился с обеспечением достаточного уровня финансовой безопасности, в системе управления предприятием должна быть выработана четкая позиция относительно характера привлечения и использования заемного капитала. В этом смысле определена важность ссудной и инвестиционной составляющих в оценке уровня финансовой безопасности субъектов хозяйствования. Также отмечена необходимость проведения на уровне государства постоянного мониторинга инвестиционной безопасности субъектов хозяйствования.

The article is aimed at substantiation of conceptual bases for diagnosing financial security of economic entities. Some conceptual provisions of diagnosis of the level of financial security related to economic entities have been proposed, the main issues of evaluating the level of their financial security have been summarized. The main criteria and indicators for evaluating the level of financial security of economic entities have been allocated. It also has been specified that, to provide relevance of the process of enterprise development to the provision of a sufficient level of financial security, a clear position regarding the nature of the engagement and use of borrowed capital should be developed in the management system of enterprise. For this purpose, the importance of both the loan and the investment components in evaluating the level of financial security has been determined. Also, necessity for continuous monitoring of the investment security at the State level has been specified.

Ключевые слова: финансовая безопасность, риски, угрозы, факторы влияния, индикаторы, оценка, уровень финансовой безопасности.

Key words: financial security, risks, threats, influence factors, indicators, evaluation, level of financial security.

Рис.: 1. **Библ.:** 8.

Рис.: 1. **Библ.:** 8.

Владімірова Наталія Петрівна – аспірантка, кафедра контролю і аудиту, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (пр. Леніна, 9а, Харків, 61166, Україна)

Vladimirova Nataliia P. – Postgraduate Student, Department of Control and Audit, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economic (pr. Lenina, 9a, Kharkiv, 61166, Ukraine)

Ключовим питанням забезпечення фінансової безпеки держави, на думку багатьох фахівців і науковців, є узгодження всіх рівнів фінансової безпеки – міжнародної, національної, фінансової безпеки регіонів і галузей, безпеки суб'єктів господарювання і окремих осіб. Причому на перше місце має вийти саме фінансова безпека суб'єктів господарювання як основа фінансової безпеки держави.

На жаль, сьогодні ані Господарський кодекс України, ані інші чинні законодавчі акти чітко не визначають, хоча й не обмежують права суб'єктів господарювання на власну фінансову безпеку. Тому не дивно, що дії держави і підприємств, установ та організацій із забезпечення власної фінансової безпеки набули протилежної спрямованості, і результати їх сьогодні часто досягаються за рахунок один одного.

Зміни, що виникають у зовнішньому та внутрішньому середовищі, розділення інтересів тих, хто безпосередньо займається управлінням суб'єктів господарювання, і тих, хто інвестує свої гроші в його діяльність, обумовлюють загрози його фінансової безпеки. Але діяльність підприємств, установ та організацій не може здійснюватися безконтрольно. Тому для перевірки правильності звітної інформації та оцінки господарської діяльності підприємства при проведенні різного роду контрольних заходів необхідно застосовувати відповідні методики діагностики рівня фінансової безпеки суб'єктів господарювання.

Окремі питання забезпечення фінансової безпеки тієї чи іншої підсистеми визначені в роботах О. Ареф'євої, О. Бандурки, О. Барановського, А. Гальчинського, В. Гейця, М. Єрмошенка, М. Кизима, М. Куркіна, В. Мунтіяна, Г. Пастернака-Тарушенка, В. Пономаренка, В. Си-

моненка та ін. У роботах цих авторів багато уваги приділяється визначенню ризиків та потенційних загроз фінансовій безпеці окремих суб'єктів ринкової економіки для забезпечення їх сталого та прогресивного розвитку. Проте постійної уваги вимагають індикатори оцінки рівня фінансової безпеки суб'єктів господарювання, що й визначає актуальність обраної теми дослідження.

Метою статті є обґрунтування концептуальних основ діагностики фінансової безпеки суб'єктів господарювання.

У результаті проведеного дослідження визначено, що діагностика фінансової безпеки суб'єктів господарювання має бути спрямована на встановлення ознак і оцінювання його внутрішнього стану. Призначенням діагностики є також виявлення проблем розвитку й ефективного функціонування підконтрольного об'єкта. Дані діагностики є джерелом розробки заходів з усунення потенційних і наявних загроз фінансовій безпеці підприємства.

Впровадження в економіку України ринкових методів господарювання іноді призводить до того, що багато суб'єктів господарювання не можуть підтримувати задовільним свій фінансовий стан і часто стають банкрутами. Тому саме фінансова безпека є критичною сферою в забезпеченні економічної безпеки підприємств, оскільки у цій сфері формується оптимальний перерозподіл фінансових ресурсів, створюються об'єктивні умови для забезпечення розвитку відтворювальних процесів капіталу підприємства, ефективною структурної перебудови економічного базису та формуються передумови майбутнього прогресивного розвитку. Тобто фінансова безпека регулює питання фінансово-економічної заможності суб'єктів господарювання та їх стійкості до банкрутства. Фінансова безпека суб'єкта господарювання, на думку автора, може бути визначена як: ступінь захищеності фінансових інтересів усіх пов'язаних з його діяльністю суб'єктів зовнішнього середовища та працівників підприємства; достатній рівень забезпечення фінансовими ресурсами процесів задоволення потреб підприємства та всіх пов'язаних з його діяльністю суб'єктів; високий професіоналізм і кваліфікація фінансових менеджерів та виконавців функцій контролю діяльності суб'єкта господарювання.

Питання забезпечення та підтримки фінансової безпеки суб'єктів господарювання в умовах конкурентного ринку набувають винятково важливого значення. Тому сьогодні кризові явища ставлять нові завдання перед системою внутрішнього контролю щодо визначення та оцінки критеріїв фінансової безпеки й забезпечення сталої роботи підприємств, установ та організацій. В умовах ринкової економіки саме сталість роботи суб'єктів господарювання є основною умовою їх розвитку та життєдіяльності.

Причому для ефективного ринкового господарювання істотне значення має встановлення оптимального рівня фінансової безпеки для кожного конкретного підприємства, установи, організації.

Підтвердженням актуальності проблеми забезпечення фінансової безпеки вітчизняних підприємств є

той факт, що в даний час багато з них, у тому числі більшість провідних фінансово-промислових груп, створюють у своїй структурі спеціальні підрозділи, основною функцією яких є забезпечення фінансової безпеки. Проте такі підрозділи поки що не мають достатніх наукових систем оцінки і забезпечення безпеки, теоретичні бази, що істотно знижує ефективність їх функціонування і обумовлює великий попит на наукові розробки у сфері проблем забезпечення фінансової безпеки підприємств. І сьогодні багато вчених [1, 5, 7] відмічають, що:

- ✦ існуючі підходи, методи та прийоми до оцінки фінансової безпеки підприємств недостатньо структуровані та систематизовані;
- ✦ різноманітність підходів до оцінки фінансової безпеки підприємств обумовлюється різними цілями, які ставилися під час оцінки;
- ✦ більшість з них пов'язана з аналізом економічної діяльності підприємства і не враховує питання виробничо-технологічної сфери;
- ✦ система показників, що характеризують фінансову безпеку, перевантажена, що викликає труднощі й ускладнює проведення оцінки і, у свою чергу, знижує точність і достовірність оцінки;
- ✦ досі відсутня комплексна оцінка управління та контролю фінансової безпеки та галузева спрямованість її аналізу.

Для забезпечення високого рівня фінансової безпеки суб'єктів господарювання автором пропонується його діагностувати. При цьому діагностику доцільно розглядати як процес спостереження за відповідністю вектора розвитку фінансової безпеки суб'єкта господарювання в цілому та її елементів. Для цього автором запропоновано концептуальні положення діагностики рівня фінансової безпеки суб'єктів господарювання, що наведено на *рис. 1*.

Як впливає з *рис. 1*, діагностувати фінансову безпеку суб'єктів господарювання автор пропонує з урахуванням її ризиків та загроз.

Варто зауважити, що одним із важливих компонентів фінансової безпеки підприємства є наявність у нього певних фінансових ресурсів, достатніх для розвитку конкурентоспроможного виробництва. Самі фінансові ресурси можуть бути в необхідному обсязі сформовані як за результатами ефективної роботи самого підприємства, тобто за рахунок прибутку, так і за рахунок позикових коштів. За рахунок власного прибутку підприємство може створити фінансову базу як для самофінансування поточної діяльності, так і для здійснення розширеного відтворення. Але в ринкових умовах підприємство не влаштовує і наявність надлишкових власних фінансових ресурсів, через накопичення понаднормових запасів та інших елементів обігових коштів, і відтягнення, таким чином, власного капіталу з виробничого процесу. Тому одне із важливих завдань служби фінансової безпеки підприємства є розробка оптимального рівня всіх елементів обігових коштів та контроль за додержанням нормативів цих коштів.

Причому для досягнення та підтримання фінансової безпеки важливим є не тільки абсолютний обсяг прибутку, а й рівень щодо витрат, тобто рентабельність.

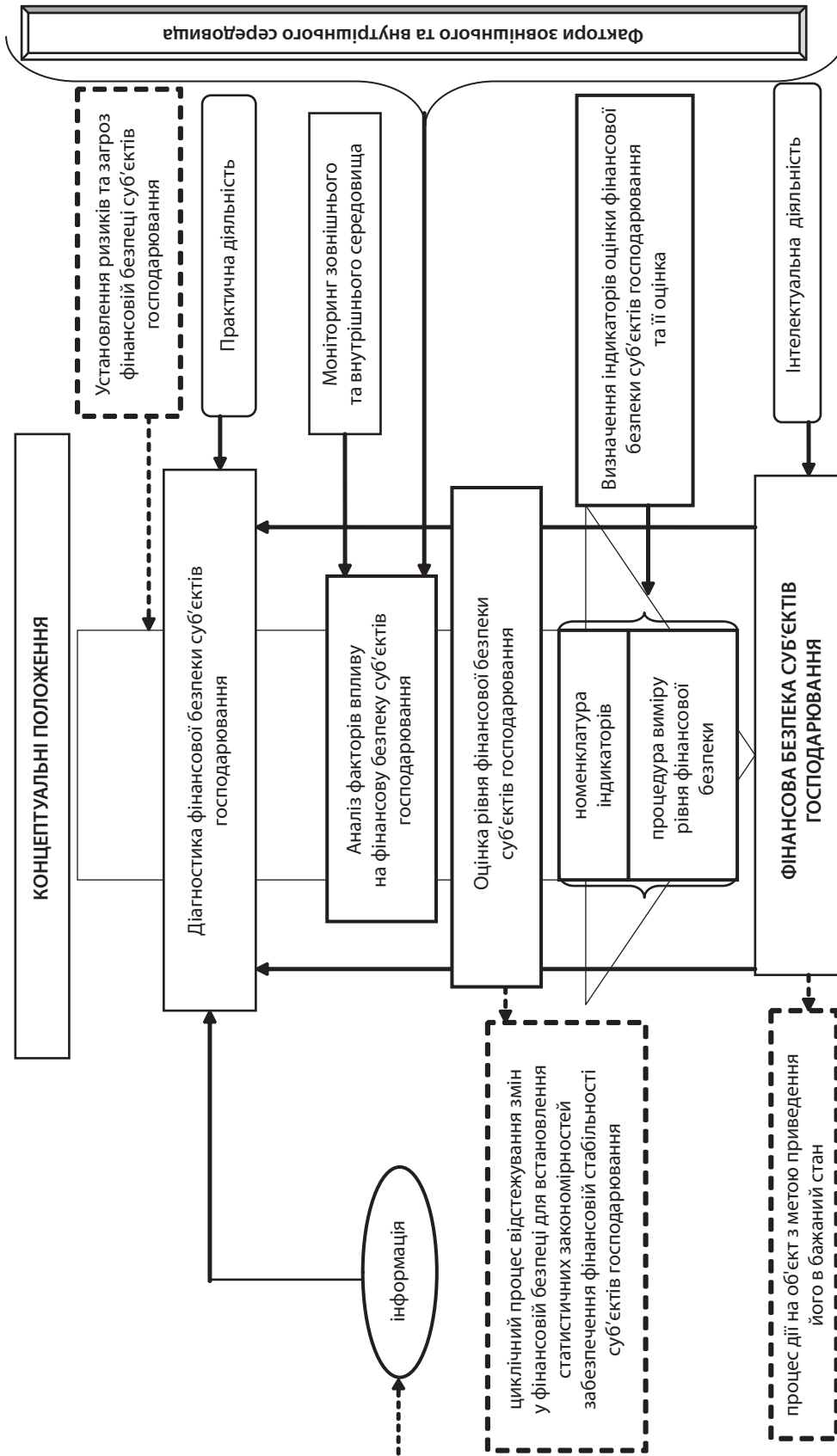

Рис. 1. Концептуальні положення діагностики рівня фінансової безпеки суб'єктів господарювання

Величина і динаміка рентабельності з точки зору фінансової безпеки характеризує ступінь ділової активності суб'єкта господарювання та його фінансове благополуччя. З іншого боку, високий рівень рентабельності діяльності пов'язаний, перш за все, зі сплатою значної кількості податків. Тому контроль за рівнем рентабельності та оптимізації, у рамках чинного законодавства, податкових платежів є також однією із функцій підрозділу фінансової безпеки.

Значний практичний інтерес має вирішення питання про кількісні характеристики фінансової безпеки суб'єктів господарювання, іншими словами, при яких саме показниках фінансовий стан можна вважати стійким. У зарубіжних країнах такі загальні індикатори фінансової безпеки розроблені та їх порогові значення становлять [3, 8]:

- ✦ коефіцієнт власності (незалежності) – не нижчий 0,7;
- ✦ коефіцієнт позичкових коштів – не нижчий 0,3;
- ✦ співвідношення позичкових і власних коштів – не вище 1,0;
- ✦ коефіцієнт абсолютної ліквідності – не нижчий 0,2–0,25;
- ✦ проміжний коефіцієнт покриття – не нижчий 0,7–0,8;
- ✦ загальний коефіцієнт покриття – не нижчий 1,0 (до 2,0–2,5).

Слід враховувати, що наведені показники та їх порогові значення є лише загальнотеоретичними, і вони не можуть служити для оцінки рівня фінансової безпеки реального суб'єкта господарювання. Ними можна користуватися лише як орієнтирами для оцінки фінансового стану підприємства в цілому порівняно з аналогічними (середніми) індикаторами галузі, об'єднання тощо. Тому що за своєю сутністю порогові значення цих і, відповідно, аналогічних показників є суворо індивідуальними для конкретних суб'єктів господарювання залежно від специфіки їх діяльності.

Більш значний досвід оцінки фінансової безпеки нагромаджено у країнах з розвинутою економікою. Там, зокрема, виділяють дві групи факторів та індикаторів (показників) для оцінки рівня фінансової безпеки підприємства. До першої групи належать такі індикатори, внаслідок прояву яких у недалекому майбутньому суб'єкт господарювання може очікувати значні фінансові труднощі. Серед таких індикаторів виділяють [2, 6]:

- 1) нестача обігових коштів;
- 2) низькі значення коефіцієнтів ліквідності;
- 3) перевищення розмірів позичкових коштів над встановленими нормативними;
- 4) надмірне використання короткострокових позичкових коштів як джерел фінансування довгострокових вкладень;
- 5) невиконання зобов'язань перед кредиторами та акціонерами щодо своєчасного повернення позик, виплати відсотків і дивідендів;
- 6) перевищення встановленого порогового рівня простроченої кредиторської заборгованості;

- 7) наявність простроченої дебіторської заборгованості;
- 8) наявність наднормативних виробничих запасів і готової продукції та товарів, що залежали;
- 9) істотні втрати у виробничій діяльності, що часто повторюються;
- 10) погіршення відносин з банківськими установами;
- 11) використання нових джерел фінансових ресурсів на досить не вигідних умовах;
- 12) застосування у виробничому процесі повністю зношеного обладнання;
- 13) потенційні втрати довгострокових контрактів;
- 14) несприятливі зміни в портфелі замовлень;
- 15) неправильна інвестиційна політика.

До другої групи включені такі критерії та індикатори, наявність яких дозволяє оцінити ступінь фінансової безпеки суб'єкта господарювання як критичний. Разом з тим вони свідчать, що за певних умов або ж внаслідок невжиття або несвоечасного вжиття необхідних заходів ситуація на підприємстві може різко погіршитись. До таких критеріїв й індикаторів можуть бути віднесені [4, 8]:

- 1) звільнення ключових співробітників апарату управління;
- 2) нерегламентовані зупинки, а також порушення ритмічності виробничо-технологічного процесу;
- 3) надмірна залежність підприємства, установи та організації від будь-якого одного конкретного проекту, типу устаткування, виду активів;
- 4) перебільшені очікування прибутковості нового проекту;
- 5) участь підприємства в судових справах з передбачуваним результатом;
- 6) недооцінка необхідності постійного технічного оновлення виробництва;
- 7) втрати ключових партнерів;
- 8) неефективні довгострокові угоди;
- 9) погіршення кон'юнктури ринків внаслідок міжнародної кризи;
- 10) політичний ризик.

Ці критерії та індикатори певною мірою умовні, не всі з них мають кількісні виміри, та й значення їх для оцінки фінансової безпеки суб'єкта господарювання досить різке. Однак постійний контроль цих показників та розгляд їх у комплексі з урахуванням можливої позитивної та негативної динаміки розвитку може створити необхідну базу для розробки прогнозу щодо зміни рівня фінансової безпеки суб'єкта господарювання.

Для того, щоб процес розвитку суб'єкта господарювання співвідносився із забезпеченням достатнього рівня фінансової безпеки, у системі управління суб'єктом господарювання повинна бути вироблена чітка позиція стосовно характеру залучення і використання позикового капіталу. Тому необхідно визначити, за рахунок яких фінансових джерел, власних або позикових, буде здійснюватися функціонування та розвиток суб'єкта господарювання, а також встановити кількісне співвідношення власного та позикового капіталів.

У сучасних умовах однією з важливих і, на жаль, негативних сторін економічного життя є гострий дефі-

цит фінансових ресурсів при одночасній необхідності реалізації широкомасштабних структурних перетворень, впровадження інноваційних технологій, створення конкурентоспроможного виробництва. Значною мірою це пов'язано з тим, що внутрішні джерела фінансування підприємств накопичуються досить повільно, а доля національних кредитно-фінансових установ залишається недостатньою для впровадження серйозних дострокових програм стратегічного розвитку. І, як наслідок, виникає необхідність пошуку нових шляхів стимулювання інвестиційної активності у виробничій сфері за допомогою реалізації комплексу погоджених заходів у фінансовій, податковій, приватизаційній і зовнішньоекономічній сферах.

Однією з ланок цього комплексу є залучення додаткових фінансових ресурсів у формі інвестиційних і кредитних ресурсів розвинених країн та міжнародних фінансових організацій. Однак характер і спрямованість процесів інвестування суб'єктів господарювання свідчать про те, що інвестиційний клімат в Україні продовжує залишатися стійко непривабливим як для вітчизняних, так і для іноземних інвесторів.

У зв'язку з цим необхідно на загальнодержавному рівні створити механізм обліку та контролю іноземних інвесторів на предмет перевірки їх репутації в минулому, а також відстеження результативності конкретних інвесторів за кордоном. Одним із заходів такого обліку та контролю є постійний моніторинг наслідків залучення іноземного капіталу.

Моніторинг інвестиційної безпеки повинен вирішувати такі завдання: контроль поточного стану інвестиційної безпеки зовнішньоекономічних зв'язків підприємств; оцінка ефективності використовуваних форм і методів захисту інвестиційної безпеки вітчизняних підприємств. У результаті моніторингу зацікавлені організації повинні мати можливість отримувати об'єктивну інформацію про стан інвестиційної безпеки та розробляти адаптивні та попереджувальні заходи із збереження або посилення фінансової безпеки вітчизняних підприємств.

Система моніторингу економічних наслідків залучення іноземного капіталу є сукупністю елементів, що забезпечують певну цілісність спеціально організованих систематично безперервних спостережень у часі та просторі за процесами накопичення та дослідження інформації щодо іноземних капіталовкладень, які складаються під впливом об'єктивних законів і суб'єктивних факторів. Для реагування на дію окремих факторів будь-яка економічна система повинна мати спеціальний апарат моніторингу, і чим він досконаліший, тим вища пристосованість системи до зовнішнього середовища та її фінансова безпека.

Основними процедурами, необхідними при проведенні моніторингу, повинні стати постійний збір та обробка інформації щодо всіх іноземних інвесторів, які помічені у відносинах з українськими підприємствами, аналіз їх попередньої діяльності і т. д. У випадку виявлення компрометуючих даних, служба, що проводить моніторинг, зобов'язана попередити підприємство про ненадійність партнера.

Зрозуміло, що окремих суб'єкт господарювання не в змозі проводити такого роду моніторинг, тому системі моніторингу треба організувати централізовано на рівні держави, що забезпечить створення єдиної бази даних, до якої окремі суб'єкти господарювання зможуть звертатися із запитом стосовно потенційних іноземних інвесторів.

ВИСНОВКИ

Застосування запропонованих концептуальних положень та провадження запропонованих заходів у комплексі дозволить сформувати та посилити потужний політико-економічний інтерес до забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання і створення сприятливих умов для їх функціонування в умовах мінливого середовища. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Барановський О. І. Фінансова безпека: монографія / О. І. Барановський ; Інститут економічного прогнозування. – К. : Фенікс, 1999.
2. Єрмошенко М. Фінансова безпека держави і національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення / М. Єрмошенко. – К. : Київський національний торговельно-економічний університет, 2001. – 309 с.
3. Куркін М. В. Контроль та захист економічної безпеки діяльності підприємств / М. В. Куркін, В. Д. Понікаров. – Харків : ФОП Павленко О. Г., 2010. – 388 с.
4. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон підприємство : монографія / В. М. Геєць, М. О. Кизим, Т. С. Клебанова, І. О. Черняк та ін. ; за ред. В. М. Геєця. – Харків : ВД «ІНЖЕК», 2006. – 240 с.
5. Мунтян В. І. Економічна безпека України. – К. : КВЦ, 1999. – 464 с.
6. Пономаренко В. С. Экономическая безопасность региона: анализ, оценка, прогнозирование / В. С. Пономаренко, Т. С. Клебанова, Н. Л. Чернова. – Харьков: ИД «ИНЖЕК», 2004. – 144 с.
7. Ризики і загрози фінансовій безпеці сектору державних фінансів та шляхи їх подолання / О. С. Білоусова, В. І. Гаркавенко, А. І. Даниленко та ін. – К. : ДННУ «Аналіз фінансового управління», 2013 – 308 с.
8. Шмеленко В. Т. Економічна безпека України: сутність і напрямки забезпечення / В. Т. Шмеленко, І. Ф. Бінько. – К. : НІСД, 1997. – 144 с.

Науковий керівник – Дікань Л. В., кандидат економічних наук, професор, завідувач кафедри контролю і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

REFERENCES

- Baranovskyi, O. I. *Finansova bezpeka* [Financial security]. Kyiv: Feniks, 1999.
- Bilousova, O. S. et al. *Ryzyky i zahrozy finansovii bezpetsi sektoru derzhavnykh finansiv ta shliakhy yikh podolannia* [Risks and threats to the financial security of the public finance sector and ways to overcome them]. Kyiv: DNNU «Analiz finansovoho upravlinnia», 2013.
- Heiets, V. M. et al. *Modeliuvannia ekonomichnoi bezpeky: derzhava, rehion pidpriemstvo* [Simulation economic security: state, region, enterprise]. Kharkiv: INZHEK, 2006.
- Kurkin, M. V., and Ponikarov, V. D. *Kontrol ta zakhyst ekonomichnoi bezpeky diialnosti pidpriemstv* [Control and protection

of economic security of enterprises]. Kharkiv: FOP Pavlenko O. H., 2010.

Muntian, V. I. *Ekonomichna bezpeka Ukrainy* [The economic security of Ukraine]. Kyiv: KVITs, 1999.

Ponomarenko, V. S., Klebanova, T. S., and Chernova, N. L. *Ekonomicheskaya bezopasnost regiona: analiz, otsenka, prognozirovaniye* [The economic security of the region: the analysis, evaluation, forecasting]. Kharkiv: INZheK, 2004.

Shmelenko, V. T., and Binko, I. F. *Ekonomichna bezpeka Ukrainy: sutnist i napriamky zabezpechennia* [The economic security of Ukraine: the nature and direction of security]. Kyiv: NISD, 1997.

Yermoshenko, M. *Finansova bezpeka derzhavy i natsionalni interesy, realni zahrozy, stratehiia zabezpechennia* [The financial security of the state and national interests, the real threat strategy software]. Kyiv: KNTEU, 2001.

УДК 657.2

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО АУДИТУ ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТНИХ ПРОГРАМ

© 2015 ШЕВЧЕНКО І. О.

УДК 657.2

Шевченко І. О. Теоретичні засади державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм

Метою статті є обґрунтування теоретичних засад державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм. Вивчено підходи до трактування поняття «державний фінансовий аудит». Проведено гносеологічний аналіз терміна «державний фінансовий аудит виконання бюджетних програм», що дозволило визначити сутність цього поняття. Наукова новизна полягає у трактуванні державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм з позиції системно-процесного підходу, завдяки чому досягається невід'ємність аудиторського дослідження від процесу виконання бюджетної програми. Узагальнено підходи до визначення мети державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм. Також визначено завдання державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм. При цьому запропоновано поділяти завдання державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм на завдання, пов'язані із супроводженням бюджетної програми, та з оцінкою результатів бюджетних програм. Крім того, у статті узагальнено принципи державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм та визначено, що найбільш ґрунтовними для державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм є принципи незалежності, законності, ефективності, відповідальності, плановості, професійності, гласності та об'єктивності.

Ключові слова: аудит державних фінансів, бюджетна програма, аудит ефективності, державний фінансовий аудит, державний фінансовий аудит виконання бюджетних програм.

Рис.: 1. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 26.

Шевченко Ірина Олександрівна – аспірантка, кафедра контролю і аудиту, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (пр. Леніна, 9а, Харків, 61166, Україна)

УДК 657.2

Шевченко И. А. Теоретические основы государственного финансового аудита выполнения бюджетных программ

Целью статьи является обоснование теоретических основ государственного финансового аудита выполнения бюджетных программ. Изучены подходы к трактовке понятия «государственный финансовый аудит». Проведен гносеологический анализ термина «государственный финансовый аудит выполнения бюджетных программ», что позволило определить сущность этого понятия. Научная новизна заключается в трактовке государственного финансового аудита выполнения бюджетных программ с позиции системно-процессного подхода, благодаря чему достигается неотделимость аудиторского исследования от процесса выполнения бюджетной программы. Обобщены подходы к определению цели государственного финансового аудита выполнения бюджетных программ. Также определены задачи государственного финансового аудита выполнения бюджетных программ. При этом предложено разделять задачи государственного финансового аудита выполнения бюджетных программ на задачи, связанные с сопровождением бюджетной программы, и с оценкой результатов бюджетных программ. Кроме того, в статье обобщены принципы государственного финансового аудита выполнения бюджетных программ и определено, что наиболее основательными для государственного финансового аудита выполнения бюджетных программ являются принципы независимости, законности, эффективности, ответственности, плановости, профессионализма, гласности и объективности.

Ключевые слова: аудит государственных финансов, бюджетная программа, аудит эффективности, государственный финансовый аудит, государственный финансовый аудит выполнения бюджетных программ.

Рис.: 1. **Табл.:** 2. **Библ.:** 26.

Шевченко Ирина Александровна – аспирантка, кафедра контроля и аудита, Харьковский национальный экономический университет им. С. Кузнеця (пр. Ленина, 9а, Харьков, 61166, Украина)

UDC 657.2

Shevchenko I. O. Theoretical Foundations of Public Financial Audit of the Execution of Budgetary Programs

The article is aimed at substantiation of theoretical foundations of public financial audit of the execution of budgetary programs. Approaches to the interpretation of the concept of «public financial audit» have been examined. A gnosiological analysis of the notion of «public financial audit of the execution of budgetary programs» has been conducted, allowing to define the essence of this concept. A scientific novelty lies in the interpretation of the public financial audit of the execution of budgetary programs from the standpoint of system-process approach, resulting in inseparability of the audit studies from the process of implementation of a budgetary program. Approaches to the definition of the purpose of public financial audit of the execution of budgetary programs have been generalized. Also, tasks of public financial audit of the execution of budgetary programs have been identified. It has been proposed to divide the tasks of public financial audit of the execution of budgetary programs into the tasks, associated with support of a budgetary program, and the tasks of evaluation of the effectiveness of budgetary programs. In addition, the publication summarizes the principles of public financial audit of the execution of budgetary programs and determines that the most thorough for the public financial audit of the execution of budgetary programs are the principles, based on independence, legality, efficiency, responsibility, planning, professionalism, transparency and objectivity.

Key words: audit of public finances, budgetary program, performance audit, public financial audit, public financial audit of the execution of budgetary programs.

Pic.: 1. **Tabl.:** 2. **Bibl.:** 26.

Shevchenko Iryna. O. – Postgraduate Student, Department of Control and Audit, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economic (pr. Lenina, 9a, Kharkiv, 61166, Ukraine)